

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ” _____ (підпис)
_ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування **Фінансовий та**
страховий менеджмент
(назва магістерської програми)

на тему: «Ринок страхових послуг в Україні: тенденції та перспективи
розвитку»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету ФБС
Розлуцька Світлана Михайлівна _
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н. професор,
(науковий ступінь, вчене звання)
Баранова Вікторія Глібівна _
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

АНОТАЦІЯ

Розлуцької С. М., «Ринок страхових послуг в Україні: тенденції та перспективи розвитку»,
(*прізвище та ініціали студента*) (*назва кваліфікаційної роботи*)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – є процес функціонування ринку страхових послуг в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти функціонування ринку страхових послуг, розглянуто сутність поняття «страхова послуга», класифікацію страхових послуг, структуру страхового ринку.

Проаналізовано основні тенденції та фактори розвитку ринку страхових послуг України.

Запропоновано розглянути доміанти розвитку ринку страхових послуг та основні напрями розвитку ринку страхових послуг України.

Ключові слова: страхова послуга, страховий ринок, ринок фінансових послуг.

ANNOTATION

Rozlutska S. M., «Insurance market in Ukraine: trends and development prospects»,
(*students surname and initials*) (*work title*)
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, Banking and Insurance» under
the program «Financial and insurance management»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. Object of study process of functioning of insurance market in Ukraine.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of functioning of the insurance market, the essence of the concept of "insurance service", the classification of insurance services, the structure of the insurance market,

Analyzed the basic tendencies and factors of development of the insurance market in Ukraine.

Suggested to consider the dominant of the insurance market development and main directions of development of the insurance market of Ukraine.

Keywords: insurance service, insurance market, financial services market.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ	
1.1. Економічна сутність поняття «страхова послуга». Класифікація страхових послуг.....	6
1.2. Структура страхового ринку	17
1.3. Методичні підходи до оцінювання стану розвитку ринку страхових послуг.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	
2.1. Оцінювання основних показників функціонування ринку страхових послуг України	31
2.2. Основні тенденції розвитку ринку страхових послуг України в контексті глобалізаційних процесів	40
2.3. Фактори розвитку ринку страхових послуг України	47
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	
3.1. Домінанти розвитку ринку страхових послуг	52
3.2. Концептуальні засади розвитку ринку страхових послуг України.....	60
3.3. Прогнозування розвитку ринку страхових послуг методами економіко-математичного моделювання.....	70
ВИСНОВКИ	79
Список використаних джерел	83
Додатки	91

ВСТУП

Актуальність. Страхування посідає провідне місце в системі господарювання країн із трансформаційною економікою, до таких країн належить і Україна, а страховий ринок є одним з головних елементів національної економіки. Становлення сучасного ринку страхових послуг в Україні почалося разом з глибокими соціально-економічними реформами. Створення мережі страхових компаній стало необхідною умовою формування нового економічного, соціального, інформаційно-аналітичного й політичного середовища, пов'язаного з різними видами ризику. Діяльність в умовах ринку супроводжується різного роду ризиками. Тому принципово змінюється характер і функції страхування в Україні, зростає його значення як ефективного і доступного засобу захисту майнових інтересів суб'єктів, що господарюють, виробників товарів і послуг, а також громадян.

Актуальність огляду ринку страхових послуг пояснюється тим, що за останні роки в Україні були певні темпи зростання у фінансовому секторі, про що свідчать дані офіційної статистики, а прибутковість українських страхових компаній знаходиться на високому рівні, незважаючи на складну політичну та економічну ситуацію в країні. Нині на ринку страхових послуг зросла присутність іноземного капіталу, а це означає, ринок страхових послуг України привабливий для вітчизняних та іноземних інвесторів. Страхування суттєво впливає на соціально-економічну стабільність суспільства і належить до тих чинників, що безпосередньо визначають рівень економічної безпеки країни. Але вітчизняний страховий ринок, попри стабільне нарощування обсягів страхових премій, ще не набув статусу впливового соціально-економічного чинника.

Розвиток ринку страхових послуг важливий для України з огляду на його соціальну значущість і меншу розвинутість порівняно з іншими сегментами вітчизняного фінансового ринку. Особливої актуальності означена проблема в Україні набуває у зв'язку з подальшою лібералізацією фінансових ринків, що зумовлює появу потужних іноземних страхових

компаній і, відтак, необхідність забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній; зниженням якості життя, що потребує відпрацювання питань страхування життя, медичного та пенсійного страхування; підвищенням рівня волатильності підприємницького середовища, у тому числі у страховому бізнесі, що вимагає посилення регулювання і підвищення рівня менеджменту в фінансових інституціях.

Розвиток страхового ринку, його роль та місце у фінансовій системі країни досить активно досліджуються в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. Окремі аспекти теоретичного обґрунтування сутності ринку страхових послуг, а також практичних здобутків у цій сфері розглядаються в працях М.М. Александрової, Ю.Т. Ахвледіані, В.Д. Базилевича, О.С. Білак, С.В. Буніна, Л.І. Васечко, О.Д. Вовчак, Є.І. Войнової, О.О. Гаманкової, А.А. Гвозденко, Т. А. Говорушко, Я.В. Гринчій, Д.І. Деми, О.М. Залєтова, О.П. Зорі, М.Є. Іоніна, О.В. Козьменко, А.М. Кривенцової, І.М. Кукси, Г.М. Куліної, В.П. Левченко, І.П. Малікова, В.В. Матвеєва, О.І. Мельника, Ю.М. Нікольчука, С.С. Осадець, В.Й. Плиси, Т.А. Ротової, І.Ю. Рудь, Р.Г. Соболя, О.Ю. Сови, О. М. Сукача, О.Ф. Філонюка, Л.В. Шіріняна, Я.П. Шумелди.

Мета роботи – дослідити тенденції та перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) визначити економічну сутність поняття «страхова послуга» та провести класифікацію страхових послуг;
- 2) з'ясувати структуру страхового ринку;
- 3) розглянути методичні підходи до оцінювання стану розвитку ринку страхових послуг;
- 4) провести оцінювання основних показників функціонування ринку страхових послуг України;
- 5) проаналізувати основні тенденції розвитку ринку страхових послуг України в контексті глобалізаційних процесів;
- 6) виявити фактори розвитку ринку страхових послуг України;

- 7) обґрунтувати доміанти розвитку ринку страхових послуг;
- 8) запропонувати концептуальні засади розвитку ринку страхових послуг України;
- 9) провести прогнозування розвитку ринку страхових послуг методами економіко-математичного моделювання.

Об'єктом дослідження в роботі є процес розвитку ринку страхових послуг в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні питання, пов'язані з тенденціями та перспективами розвитку ринку страхових послуг в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою для написання кваліфікаційної роботи стали такі загальнонаукові методи, як: методи догматичного, термінологічного, системного та порівняльного аналізу, індукції та дедукції (під час дослідження теоретичних засад функціонування ринку страхових послуг); статистичний аналіз, горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний аналіз (під час аналізу основних тенденцій розвитку ринку страхових послуг в Україні); системний підхід та метод наукової абстракції (під час обґрунтування напрямів розвитку ринку страхових послуг в Україні), трендовий та кореляційно-регресивний аналіз (при прогнозуванні розвитку ринку страхових послуг методами економіко-математичного моделювання); метод узагальнення (при підведенні підсумків).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, монографічні дослідження і наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів; матеріали Державної служби статистики України та Ліги страхових організацій України; аналітичні доповіді; електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Отже, підводячи підсумок проведеному дослідженню, можна зробити наступні висновки.

1. Страхова послуга у широкому розумінні - це вид економічної діяльності, що створює цінність (корисний ефект) для споживача у вигляді страхового захисту та певні переваги (страхове відшкодування, додаткові послуги тощо) в результаті дій страховика (або його посередників) матеріального і нематеріального характеру, спрямованих на повне та якісне задоволення потреб страхувальника. Страхова послуга володіє споживчою та міноюю вартістю, значущість яких не завжди можна оцінити при її наданні, а лише при настанні страхового випадку та виплаті страхового відшкодування. Страхова послуга у вузькому розумінні - це специфічна фінансова послуга, яку пропонує страховик страхувальнику на ринку страхових послуг з метою страхового захисту. Класифікацію страхових послуг можна проводити за різними критеріями: за стадіями страхових відносин, за формами страхування, за галузями і видами страхової діяльності, за рівнем обмеження конкуренції, за співвідношенням попиту і пропозиції, за наявністю або відсутністю накопичувальних функцій, за контингентом страхувальників.

2. Страховий ринок представляє собою сукупність економічних відносин, де предметом купівлі-продажу є страхові продукти. Структурою страхового ринку є відтворювальні зв'язки в процесі страхування й пропорції між різними інститутами, суб'єктами й об'єктами ринку. Об'єктом страхового ринку виступає страховий захист, що являє собою захист інтересів фізичних та юридичних осіб з боку страхових компаній при настанні страхового випадку. Головними суб'єктами страхового ринку є страховики, страхувальники, застраховані, вигодонабувачі, товариства взаємного страхування, страхові агенти, страхові брокери, страхові актуарії, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, об'єднання суб'єктів страхової справи, в тому числі саморегульовані організації.

3. Рівень розвитку ринку страхових послуг можна охарактеризувати за допомогою наступних показників: кількістю укладених договорів страхування; сумою страхових премій; сумою страхових виплат; відношенням виплат до премій; страховими платежами на душу населення; страховими виплати на душу населення; обсягом сплачених статутних фондів; обсягом сформованих страхових резервів; сумою переданих премій у перестраховання. Також для дослідження стану та конкурентоспроможності національного страхового ринку доцільно проводити оцінку: меж ринку страхових послуг; щільності страховиків на ринку; відкритості ринку страхових послуг; ємності страхового продукту і важливості послуг страхового ринку; концентрації страхового ринку; конкурентоспроможності; страхової галузі; бар'єрів входу та виходу з ринку; меж капіталізації страховиків.

4. Оцінка основних показників функціонування ринку страхових послуг України показала, що за 2016-2018 рр. страховий ринок в Україні мав чітку тенденції до зростання за показниками валових і чистих страхових премій та виплат, а також рівня виплат. Однак при цьому скорочувалася частка валових страхових премій по відношенню до ВВП. Окрім того, скорочувалася частка страхових компаній, як тих, що здійснюють страхування життя так і тих, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя. Також за аналізований період спостерігалось зростання кількості договорів страхування.

5. На сьогоднішній день світовий страховий ринок характеризується посиленням зв'язків та взаємодії, прискоренням світової інтеграції та глобалізації. Активно прискорюються процеси монополізації та концентрації капіталу на страховому ринку. Ці тенденції проявляються і в Україні, де концентрація капіталу на страховому ринку посилюється і основна маса страхових послуг надається лише топ-компаніями. Водночас ринок ризикових видів страхування в Україні є неконцентрованим, у той час як на ринку страхування життя наявною є помірна концентрація. Позитивним є те, що

страховому ринку України є куди зростати.

6. Сьогодні усі фактори розвитку ринку страхових послуг України можна об'єднати у дві групи: ті, що стимулюють розвиток та дестимулюють розвиток ринку фактори. Негативно на розвиток ринку страхування в Україні впливають відсутність економічної та політичної стабільності, низька платоспроможність населення, дефіцит фінансових ресурсів, слабка законодавча база, прояви монополізму, високий рівень інфляції, слабкий розвиток фондового ринку, неналежний рівень інформації про стан і можливості страхового ринку. До позитивних факторів розвитку страхового ринку впливає збільшення кількості компаній з іноземним капіталом, підвищення конкуренції на ринку, економічне зростання.

7. Проведене дослідження свідчать про те, що страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись до вимог європейського та світового ринків. Попри те, що кількісні показники розвитку страхового ринку України мають позитивну динаміку, його функціональні та інституційні характеристики в цілому ще не відповідають реальним потребам національної економіки. Тому для успішного розвитку та покращення ситуації на українському ринку страхових послуг необхідна злагодженість та скоординованість роботи як держави, так і страхових компаній. Домінантами розвитку ринку страхових послуг в Україні є: застосування новітніх технологій та впровадження інновацій у страховій діяльності; вдосконалення законодавчої бази; впровадження міжнародних стандартів ведення страхової діяльності; визначення надійної та ефективної стратегії розвитку страхового ринку України; урізноманітнення спектру страхових послуг; здійснення ефективного контролю за діяльністю страховиків з боку держави; проведення роз'яснювальної роботи щодо переваг усіх видів страхування та популяризація страхового ринку серед населення.

8. Одним із головних чинників успішного розвитку вітчизняного ринку страхових послуг є зважене й ефективне його регулювання. Необхідна

постійна адаптація механізмів та інструментів державного регулювання до вимог сьогодення, зважаючи на очікування майбутніх подій, визначених на основі тенденцій розвитку вітчизняного ринку страхування і з урахуванням зарубіжного досвіду в цій сфері. Також доцільно розробити і прийняти нову Стратегію розвитку страхового ринку України, яка містила б конкретну програму та план заходів щодо її виконання за всіма напрямками структурних реформ. Одночасно головними завданнями розвитку ринку страхових послуг залишаються підвищення конкурентоспроможності, рівня інвестиційної привабливості страхових компаній, розвиток сучасної інфраструктури страхового ринку, створення єдиних баз даних страхових компаній. Пріоритетним є розвиток класичних видів довгострокового і накопичувального особистого страхування. Створення ефективних систем медичного, соціального й пенсійного забезпечення сприятиме також удосконаленню страхових інструментів у системі соціальних гарантій населення України. Це, у свою чергу, забезпечуватиме поліпшення якості життя й добробуту громадян, що підтверджує досвід економічно розвинутих країн. Жодна держава не зможе ефективно діяти в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів, якщо не створить ефективну систему соціального захисту власних громадян.

9. В роботі було проведено прогнозування розвитку ринку страхових послуг України методами економіко-математичного моделювання, а саме за допомогою трендового та кореляційно-регресійного аналізу. З розробленої кореляційно-регресійної моделі видно, що найбільший вплив на розмір чистих страхових премій та чистих страхових виплат здійснює такий фактор, як число страхових компаній на ринку. Обидва методи математичного моделювання показують схожі тенденції до зменшення обсягу чистих страхових премій та чистих страхових виплат у 2019 році та їх подальше зростання у 2020-2021 роках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакуменко О. В. Моделювання рівня конкуренції на фінансовому ринку України. *Бізнесінформ*. 2013. № 5. С. 302-310.
2. Александрова М. М. Страхування : навчально-методичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 208 с.
3. Армстронг Г., Котлер Ф. Маркетинг : Общий курс. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2001. 608 с.
4. Ахвледиани Ю. Т. Страхование : учебник. Москва : Юнити-Дана, 2012. 543 с.
5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. Київ : Знання, 2005. 351 с.
6. Базилевич В. Д., Пікус Р. В., Приказюк Н. В. Страхові послуги : підручник. Київ : Логос, 2014. 496 с.
7. Білак О. С. Особливості розвитку страхового ринку: сучасні реалії та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 4(2). С. 30-33.
8. Бланд Д. Страхование: принципы и практика. Москва : Финансы и статистика, 2008. 417 с.
9. Бунін С. В. Сучасний стан і тенденції світового ринку страхових послуг. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2017. №6. С. 15-19.
10. Васечко Л. І., Савіч А. М. Страховий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 7. С. 63-66
11. Вовчак О. Д., Завійська О. І. Страхові послуги : навчальний посібник. Львів: Видавництво "Компакт- ЛВ", 2005. 656 с.
12. Войнова Є. І. Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому ринку страхування у 2015 році. *Вісник Одеського національного університету*. - 2016. Вип. 4. С. 20-26.

13. Войнова Є. І. Ринок страхових послуг України і його позиціонування серед провідних страхових ринків світу. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 1. С. 104-116.
14. Гаманкова О. О. Інформаційні вади дослідження ступеня монополізації ринку страхових послуг України. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 10. С. 80-87.
15. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : КНЕУ, 2009. 283 с.
16. Гвозденко А. А. Страхование : учебник. Москва: ТК Велби, 2006. 464 с.
17. Говорушко Т. А., Ситник І. П., Лаврененко Г. В. Перспективи розвитку страхового ринку України з урахуванням уроків світової фінансової кризи. *Агросвіт*. 2013. № 8. С. 28-31.
18. Гринчій Я. В. Роль і місце страхових послуг у системі управління діяльністю підприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. 2016. Вип. 37. С. 299-308.
19. Грищенко Б. В. К вопросу формирования страхового продукта. URL: <http://ec.asu.ru/lib/form.strakh.pdf> (дата звернення 20.11.2019)
20. Дема Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. Страхові послуги : навчальний посібник. Київ: Алерта, 2013. 484 с.
21. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.11.2019)
22. Ефимов С. Л. Деловая практика страхового агента и брокера. Москва : ЮНИТИ, 2006. 415 с.
23. Ефимов С. Л., Лозовский Л. Ш., Райзберг Б. А. Словарь страховщика. Москва: ОАО «НПО «Издательство «Экономика», 2010. 322 с.
24. Журавин С. Г. Корпоративное управление : словарь-справочник. Москва : Анкил, 2009. 920 с.
25. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансово-економічний словник. Львів : Львівська політехніка, 2012. 714 с.
26. Залетов О.М. Страхування : навчальний посібник. Київ : Міжнародна агенція "BeeZone", 2003. - 304 с

- 27.Зоря О. П., Зоря С. П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективні напрями розвитку. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2013. № 1. С. 12-15.
- 28.Індекс інфляції. URL: <https://buhgalter.com.ua/dovidnik/norma-robochogo-chasu/tabliitsya-indeksiv-inflyatsiyi/> (дата звернення 20.11.2019)
- 29.Іонін М. Є. Параметри оцінки конкурентної позиції страхової компанії. *Фінанси, учет, банки*. 2014. №1 (20). С. 137-144.
- 30.Кирилюк А. О. Методика оцінювання рівня концентрації та монополізації економіки. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. № 3. С. 66-72.
- 31.Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. Нові вектори розвитку страхового ринку України : монографія. Суми : Університетська книга, 2012. 315 с.
- 32.Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: затверджена рішенням Правління Національного банку України від 16.01.2017 р. № 28. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297> (дата звернення 20.11.2019)
- 33.Концентрація страхового ринка в 1 полугодии 2019 растёт. На ТОП-100 компаний приходится >98% премий. URL: <https://forinsurer.com/news/19/09/05/37130> (дата звернення 20.11.2019)
34. Концентрация страхового рынка Украины растёт: на ТОП-20 страховщиков приходится более 66% премий. URL: <https://forinsurer.com/news/17/09/28/35540> (дата звернення 20.11.2019)
- 35.Кривенцова А. М. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку національного ринку страхування в Україні. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 6(2). С. 71-75.
- 36.Крутик А.Б., Никитина Т.В. Страхование : учебное пособие. СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2011. 256 с.
- 37.Кузнецов С. А. Современный толковый словарь русского языка. Москва : Ридерз Дайджест, 2014. 960 с.

- 38.Кукса І. М., Корольова Н. М. Системний аналіз стану та перспектив розвитку страхового ринку в Україні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2017. № 2. С. 53-58.
- 39.Кулина Г. О., Фаріон Я. М. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2017. №3. С. 48-59.
- 40.Левченко В. П. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України в умовах фінансової нестабільності. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. - 2011. № 1. С. 257-266.
- 41.Малікова І. П. Оцінка концентрації страхового ринку України, її зв'язок з процесами монополізації та конкуренції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23(3). С. 76-79.
- 42.Матвеев В. В., Гайдаржийська О. М., Отрошко В. П. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2018. № 2(2). 727-731.
- 43.Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 724-727.
- 44.Митрофанов С. Л. Маркетинговые коммуникации в страховании: от управления коммуникациями - к управлению качеством. *Маркетинговые коммуникации*. 2003. № 4. С. 39-44.
- 45.Мочерний С. В. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. Т. 2. Львів: Світ, 2006. 568 с.
- 46.Никулина Н.Н., Березина С. В. Страхование. Теория и практика : учебное пособие. Москва : ЮНИТИ - ДАНА, 2007. 511 с.
- 47.Нікольчук Ю. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 6(1). С. 142-146.
- 48.Окорокова О. А. Страховой рынок: тенденции и перспективы развития.

- Terra Economicus*. 2011. Т. 9. № 3-2. С.74-78.
- 49.Осадець С. С., Артюх Т. М., Гаманкова О. О. Страхіві послуги : підручник. Київ : КНЕУ, 2007. 464 с.
- 50.Осадець С. С. Страхування: підручник. Київ : КНЕУ, 2002. - 599 с.
- 51.Підсумки діяльності страхових компаній за 2016 рік. URL: https://nfp.gov.ua/files/sk_2016 (дата звернення 20.11.2019)
- 52.Підсумки діяльності страхових компаній за 2017 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00634> (дата звернення 20.11.2019)
- 53.Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. URL: <https://forinsurer.com/files/file00654> (дата звернення 20.11.2019)
- 54.Плиса В. Й. Страхування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2005. 391 с.
- 55.Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст.64.
- 56.Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47-48. Ст.372.
- 57.Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78.
- 58.Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 1. Ст. 1.
- 59.Пурій Г.М. Страхувий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. №10. С. 25-31.
- 60.Рейтинг страхових компаній мира (Forbes Global). URL: <https://www.ukrstrahovanie.com.ua/ratings/top-strahovyh-kompaniy-mira> (дата звернення 20.11.2019)
- 61.Рейтинг страхових компаній. URL: <https://forinsurer.com/> (дата звернення 20.11.2019)
- 62.Ротова Т. А., Руденко Л. С. Страхування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 400 с.

- 63.Рудь І. Ю., Копитіна І. В. Перспективи розвитку страхового ринку України. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. № 1. С. 77-81.
- 64.Рудь І. Ю. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 23(2). С. 87-91.
- 65.Скибінський С. В., Балук Н. Р. Поняття страхової послуги, її специфіка та характеристики. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2007. Вип. 17.8. С. 156-165.
- 66.Соболь Р. Г. Напрями впливу держави на розвиток вітчизняного страхового ринку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2. С. 140-148.
- 67.Сова О.Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні. *Наука й економіка*. 2015. № 1 (37). С. 42-48.
- 68.Сподарева О. Г. Теоретичні засади функціонування страхового ринку в ринкових умовах господарювання. *Економіка та держава*. 2010. № 5. С. 54-56.
- 69.Страховики - в ТОП-10 світових ринків. [Електронний ресурс]. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/strahovyky-v-top-10-svitovyh-rynkiv> (дата звернення 20.11.2019)
- 70.Сукач О. М., Сарана Л. А. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2016. № 1. С. 106-113.
- 71.Тринчук В. В. Формування та розвиток маркетингу страхових компаній : автореф. дис. канд. екон. наук. Київ, 2005. 21 с.
- 72.Трофимова М. И. Страховой продукт как центральный элемент страхового маркетинга. *Страховое право*. 2004. № 1. С. 18-30.
- 73.Філонюк О. Ф. Страховий ринок України як об'єкт державного регулювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 22. С. 73-77.
- 74.Форіншурер: Журнал про фінанси та страхування. URL:

- <https://forinsurer.com> (дата звернення 20.11.2019)
- 75.Фурман В. М. Страховий ринок в Україні: проблеми становлення та стратегія розвитку: автореф. дис. д-ра екон. наук. Київ, 2006. 36 с.
- 76.Хавтур О. В. Концептуальні засади страхування. *Фінанси України*. 2004. № 2. С. 139-147.
- 77.Хоминич И. П. Организация страхового дела : Учебник. Москва : Юрайт, 2016. 230 с.
- 78.Шахов В. В. Страхование : учебник для вузов. Москва : ЮНИТИ, 2003. 311 с.
- 79.Шірінян Л. В. Комплексна оцінка конкурентного середовища на ринку страхових послуг України. *Фінанси України*. 2011. № 7. С. 73-84.
- 80.Шірінян Л. В., Шірінян А. С. Проникнення страховиків з іноземним капіталом на страховий ринок України. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2. С. 76-90.
- 81.Шірінян Л. В., Шірінян А. С. Конкурентоспроможність страхового ринку України в сучасних умовах. *Економіка України*. 2011. №7. С. 37-48.
- 82.Шірінян Л. В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 9. С. 173-178.
- 83.Шумелда Я. П. Страхування : навчальний посібник. Київ : Міжнародна агенція «Бізон», 2007. 384 с.
- 84.Юхименко В. М. Ринок страхових послуг: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 3. С. 44-48.
- 85.Яворська Т. В. Страхові послуги : навч. посіб. – Київ : Знання, 2008. 350 с.
- 86.Sigma 3/2018: World insurance in 2017: solid, but mature life markets weigh on growth. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2018-03.html> (дата звернення 20.11.2019)
- 87.SWISS RE - про світовий ринок страхування в 2018-2020 рр. URL: <http://finbalance.com.ua/news/swiss-re-institute---pro-svitoviy-rinok-strakhuvannya-v-2018-2020-rr> (дата звернення 20.11.2019)
- 88.Баранова В. Г., Гончаренко О. М. Розвиток фінансового ринку України в

умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія. Харків: «Діса плюс», 2019. 370 с.

89. Баранова В. Г., Бондаренко П. В., Захаренко О. О. Деякі аспекти ідентифікації загроз функціонуванню страхового ринку України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 36 (2). С. 66-70.